

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:	Prețul inserțiunilor	Correspondențele se adresează redacției „FOAIA DIECESANĂ” iară banii de prenumerațiune și inserțiunile la ADMINISTRAȚIA Librăriei și Tipografiei diec. în Caransebeș
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane pe 1/2 an 5 „	Pentru publicațiuni oficiale, concurse edite etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte 8 cor. de aci în sus 10 coroane	
„ România și străinătate pe an 14 franci pe 1/2 an 7 „		

Adunarea dela Sebeșul Săsesc

Vineri, în ziua de „Sântă Mărie Mare“, și Sâmbătă a avut loc în Sebeșul Săsesc adunarea generală a „Societății pentru crearea unui fond de teatru român“.

Comitetul societății și cea mai mare parte a publicului au sosit în Sebeș *Joi* pe la oarele 5 d. a. La gară au fost întâmpinați de comitetul aranjatoriu în frunte cu protopopul *Sergiu Medean*.

La 8 oare a fost seara de cunoștință.

Vineri după serviciul divin s'a ținut *prima sedință* în localitățile școlii confesionale gr. or. române. Cuvântarea, prin care președintele societății d-l *Iosif Vulcan* a deschis adunarea este următoarea:

Domnilor și Doamnelor!

Cu bucurie vă salut, întruniți în această adunare generală. Cu bucuria aceleia ce începe să-și vadă visul cu ochii.

Trecut-au trei decenii de când a răsunat pentru prima-ora în neamul românesc din această țară glasul dornic de progres: Să fondăm teatru național!

Slab a fost glasul, îndrăzneată a fost propunerea și totuș n'a răsunat în pustiu, prins-a rădăcini, căci a exprimat o dorință de mulți simțită, o dorință — citez a zice — generală.

Sub impresiunea boldului de progres înjghiebatu-s'a o falangă de luptători ai ideii, cari au arborat steagul Thaliei Române și fără să le pese de greutate, pusu-s'au pe lucru îmbărbătați de convingerea, că fie pedecile cât de mari, ceea-ce o națiune dorește, stăruind neclintit, trebuie să se împlinească.

Mare, sublim și chiar sânt a fost scopul: crearea unui nou organ pentru răspândirea culturii naționale,

Din timpurile cele mai vechi și până astăzi rolul teatrului în cultivarea unui popor a fost și este foarte important. Ca școală practică pentru propagarea moravurilor, deșteptarea bunului gust, închiegarea vieții

sociale, dezvoltarea și afirmarea sentimentului național, formarea caracterelor, poleirea limbii și pentru tot ce privesc progresul cultural al unui neam, teatrul stă alături de biserică și de școală, dându-le ajutoriu și de mult ori chiar întrecându-le.

Iată cuvântul pentru care crezutu-s'au datoare toate popoarele s'aridice teatre.

Iată rostul pentru care, de-odată cu școalele cele mai înalte, deschisu-s'au pretutindeni și teatre unde tiner și bătrân, sărac și bogat, analfabet și erudit, țăran și domnitoriu de-o potrivă au beneficiat de frumsețele artelor, de-o potrivă și-au înălțat sufletul în sferele plăcerilor intelectuale.

Istoria ne arată, că teatrul a stat totdeauna în fruntea mișcărilor de progres național.

În toate epocile de înflorire ale neamurilor, autorii dramatiei au ținut sus și tare stindardul luminei.

Culmea serbărilor olimpiade a fost reprezentarea pieselor clasice, cari și astăzi ne fac delicia.

Aeschilos, Sophocle și Euripide au ridicat mai înalt prestigiul națiunii lor decât multe victorii strălucite, căci aceste s'au transmis la noi numai ca niște legende ale gloriei trecute, câtă vreme operele lor, luminând prin secolii ca niște fari călăuzi în mijlocul valurilor, trăesc și astăzi și vestesc deapaururi idiomul elen.

Dacă națiunea engleză s'ar stinge cu totul și din neamul acesta n'ar rămâne omenimii decât operele lui Shakespeare: acest gigant al cugetării profunde ar învia par'că tot noamul și lumea s'ar închina vecinic geniului englez.

Marele Napoleon, în esilul său de pe insule St. Elena, meditănd despre importanța teatrului scrie, că Franța datoresce o mare parte a faptelor sale mărețe influenței lui Corneille, și spune, că dacă acesta ar fi trăit în epoca lui, l-ar fi numit principe.

Însă n'avem să mergem așade departe, căutând în lumea esternă motive și argumente pentru însemnătatea teatrului. Le găsim aici acasă, în poporul nostru, căci cetim aproape în toate zilele cum țără-

nimea noastră de pretutindeni a început să dea ea însăși reprezentații teatrale, veselindu-se și veselind tot auditorul compus mare parte din țerani. Aceasta nu numai probează, că *poporul nostru simte trebuința teatrului*, dar totodată și impune clasei mai culte îndatorirea să îngrijească de satisfacerea acestei trebuințe.

Nimeni n'a înțeles aceasta mai bine, ca dl Ioan Kalinderu, membru al Academiei române și administrator al domeniilor coroanei în România, care după ce a făcut biserică și școală în toate comunele, a clădit pretutindeni și câte o scenă pentru popor.

Limba este viața unei națiuni, literatura e hrana ei, sufletească, iar teatrul, este organul, prin care se oferă acea hrană. *Înființarea teatrului pentru noi Români este o chestiune de viață.*

Sovinismul descroierat poate să facă gălăgie. Dar cumpătul rațiunii de stat n'are cuvânt să-l oprească. Voind să facă aceasta, ar săvârși un *atentat în contra civilizațiunii*. Teatrul răspândește cultură: cine împiedică cultura, pune stavilă progresului.

Ni-se spune neîncetat, că ne putem cultiva liber limba și literatura; este dar peste putință să ni-se pună opreliște în cale, când noi voim să ridicăm un templu limbii și literaturii noastre. Afară de Unguri, Germanii și Sârbii au aici în țară teatrul lor; de ce să nu putem avea și noi Români al nostru?

Este teatrul acesta contrar existenței și înfloririi statului? Cultura desvoaltă iubirea de neam și de patrie; prin urmare teatrul românesc este în acelaș timp o *instituțiune națională și patriotică.*

Au fost, ce-i drept, ba poate mai sunt și astăzi unii la noi, cari au zis și zic, că înființarea teatrului național este cu neputință, căci reclamă un capital de care noi nu putem dispune.

Toți aceștia se vede, că n'au petrecut cu luare aminte istoricul și dezvoltarea Societății noastre. Încă din primii ani ai înființării sale, cu ocaziunea adunărilor generale începând din 1875, ca unul care am fost la leagănul acestei societăți am arătat, că intențiunea fondatorilor n'a fost și n'a putut să fie, ca să începem înființarea Teatrului Național cu ridicarea unei clădiri, căci înainte de a se putea face aceasta mai sunt de isprăvit multe lucrări pregătitoare.

Sub numirea de Teatrul Național noi n'am înțeles edificiul, ci instituțiunea teatrală.

Primul nostru scop deci nu putea fi altul decât regularea chestiunii teatrale, dându-i o direcțiune pozitivă trebuințelor poporului nostru, creând stipendii pentru talentele, cari vreau să se dedice teatrului, fixând premii pentru piese din mdeinul nostru și înființând o trupă ambulată. Aceasta era și este dorința obștească; aceasta corespunde trebuințelor noastre, căci face un serviciu mai general, oferă reprezentații teatrale în toate părțile. Ridicarea unui edificiu, anume pentru teatru, este a doua fasă a înființării teatrului național, menită pentru alte timpuri, când necesitatea ei se va impune.

Natural, că numai astfel ne-am putut închipui fondarea teatrului național. Natural, că nu puteam să începem la clădirea edificiului, ci trebuia, ca întâiu să îngrijim de crearea mijloacelor ce reclamă și asigură existența instituțiunii teatrale. Natural, că mai întâiu avem să ne crescem artiști, să ne formăm un repertoriu, — căci ce folos de clădirea teatrului, dacă n'avem cine să joace acolo și ce să ne reprezinte!?

Se impunea deci ca, afară de adunarea fondului material, să stăruiim și pentru întocmirea unui fond intelectual.

Până acum lucrarea noastră s'a mărginit la crearea fondului material, căci fără aceasta n'am putut întreprinde formarea fondului al doilea. Acum grația stăruințelor neobosite ale fruntașilor acestei mișcări, grație jertfei încordate a neamului nostru, ne aflăm în situația de mult dorită, ca să putem începe și crearea fondului intelectual.

Mult timp a trecut până ce am putut străbate până aici. Căci greutățile au fost mari și puterile noastre slabe. Nu ne-a ajutat nimeni și adunat-am ban cu ban, totul numai din sărăcia noastră. Tocmai de aceea și bucuria noastră este mai mare.

De acum începe o epocă nouă în viața societății noastre. Conform planului de acțiune, care vi-se prezintă, adunarea actuală are să pună la dispoziția comitetului mijloacele pentru a crea burse și a publica premii pentru piese. *Îsta modest începutul, care se face de asta dată, dar el are să crească din an în an și în aceeaș măsură au să fie, tot mai mari și succesele la cari tindem.*

Fie cât de modest pasul acesta, el indică începerea înființării Teatrului Național. Prin el punem peatra fundamentală la mărețul templu al Thaliei Române, care are să vestească de-a pururi graul românesc.

De mare însemnătate e momentul acesta pentru ori-care Român, pentru mine este în deosebi mișcătoriu, căci prin trînsul vîd cum începe să se întrupeze visul meu din tinerețe, vis care a devenit stoaia conducătoare a vieții mele.

Și sub impresiunea emoțiunii tremurânde de bucurie, cu glasul slăbit al vârstei, mulțănesc bunului Dumnezeu, că mi-a lungit zilele să pot presida și această serbare și dimpreună cu D-v. și în furntea escelențior mei colegi colaboratori — să așez eu în temelie instituțiunii noastre teatrale — prima cărămidă.

Adunarea generală e deschisă.

După aceasta cuvîntare, primită cu dese aclamațiuni, protopopul *Medean* salută pe oaspeți și în special comitetul societății. În numele „Astrei” vorbesc Părintele ieromonah *Dr. R. Cristea*.

Se constituie apoi biroul și se trece la ordinea zilei alegîndu-se *comisiunile*, cărora li-se predau *Raportul general al comitetului, Socofile și Planul de acțiune relatat la lucrările pentru pregătirea in-*

ființării teatrului. S'au cetit apoi două disertațiuni ale d-lor Dr. V. Branice și V. Oniț.

La oarele 5 d. a. s'a încununat momentul fostului prof. univ. Roman. Președintele societății a ținut cu aceasta ocazie o vorbire admirabilă.

Sara a fost teatru și concert. Roluri principale a avut tinerul *Zaharie Bârsean*, care a dovedit mult talent dramatic. Deplin succese au fost pieselo cântate de corul Reuniunii meserieșilor din Sebeș.

*

Sedința a doua se deschide Sâmbătă la oarele 10 a. m. Se citește și autentică procesul verbal al ședinței prime, apoi raportul general al comitetului. Raportul se primesc votându-se $\frac{1}{4}$ parte din venitul net, din care să se dea stipendii, să se premieze piese teatrale bune și să se înființeze o bibliotecă teatrală etc. amănunțit *planului de acțiune* prezentat adunării generale. Averea Societății se urcă la suma de 330,000 cor. Suma subscrisă de membri noi trece peste 2000 cor. Viitoarea adunare generală se va ține la Brad.

La oarele 1 $\frac{1}{2}$ s'a ținut *banchetul* iar sara a avut loc *petrecere cu joc*.

Adunarea cât și celelalte festivități au decurs cât se poate de bine.

Reportul general

al comitetului central al „Reuniunii învățătorilor români gr. or. dela școalele confesionale din Diecesa Caransebeșului” pe anul 1902/3

Conform §-lui 26 lit. f. din statute, comitetul central are onorul a prezenta On. Adunări generale următorul raport despre activitatea sa și despre starea spirituală și materială a Reuniunii pe anul 1902/3.

I. Activitatea comitetului și a despărțimentelor

1. În decursul anului 1902/3 comitetul central a ținut ședințele prescrise, în cari a luat dispozițiunile de lipsă pentru reconstituirea și activitatea despărțimentelor, pentru executarea conluseror adunării generale ultime și pentru administrarea averii Reuniunii și încasarea taxelor dela membrii.

2. Astfel prin conluserul dela 4/17 Novemb. e 1902 Nr. 112 îndreptat cătră toate despărțimintele Reuniunii și publicat și în „Foaia Diecesană” s'a dispus reconstituirea despărțimentelor Reuniunii și activitatea acestora în anul de gestiune 1902/3 punându-li-se în vedere scopul Reuniunii indicat în §§-ii 2 și 26 din statute și îndatorindu-le a ține adunările prescrise, în cari membrii învățători să discute asupra chestiunilor pedagogice, ce privesc mai de aproape învățământul în școala populară ținând disertațiuni și lecțiuni practice din oricare disciplină a școlii, ca așa prin practică continuă, să se lămurească tot mai mult chestiunile noastre școlare. S'a pus apoi în vederea despărțimentelor necesitatea de a se ține prelegeri practice din ramul economic stăruind la dezvoltarea interesului pentru ~~acasă~~ ram. atât în sinul învățământului, cât și în al poporului nostru.

Conform decisiunii adunării generale ultime luate sub Nr. prot. 16 s'a recomandat despărțimentelor a se ocupa

a) Cu chestiunea *planului de învățământ și al împărțirii oarelor* și cu deosebire acele despărțiminte, cari în anul esirat nu și-au înaintat rapoartele având a lua în considerare și acele dispozițiuni, ce s'au luat în timpul mai nou din partea autorităților competente în aceasta chestie.

b) Cu tema: *Învățământul ca mijloc al educațiunii.*

c) Cu tema: *Cari sunt credințele deșerte, din cari rezultă mai mari pagube materiale și morale la poporul nostru și acum ar trebui combătute.*

După rapoartele incurse despărțimintele Reuniunii s'au constituit în regulă și au ținut adunările prescrise; învățătorii pătrunși de chemarea lor și-au împlinit datorităle lor întru promovarea scopului spiritual al Reuniunii. Unele despărțiminte au desolvat mai multă activitate altele iarăș mai puțină, afară de despărțimintele: Mehadia, Bozovicu și Panciova, cari din cauza, că în acelea părți sunt școale comunale, nici nu sunt organizate.

Cu temele de sub a), b) și c) date spre deliberare s'au ocupat despărțimintele: Biserica-albă, Bocșa, Buziaș, Caransebeș, Ciacova, Făget, Lugoj, Oravița și Vêrșet. Materialul incurs în chestia planului de învățământ, conform hotărârii luate de comitet, s'a înaintat spre apreciere On. Corp profesoral dela institutul pedagogic diecesan, care asemenea a elaborat un atare plan. Asupra temei de sub b) și c) a primit se refere în adunarea generală Prea On. D. Protopresbiter și Președinte al depărțământului Ciacova *Ioan Pinciu* și M. On. D. Profesor Dr. *Petru Ionescu*.

Specialele rapoarte ale despărțimentelor Reuniunii ne înfațșează următorul prospect de activitate didactică:

În despărțimentul Biserica Albă, în care funcționează ca președinte învățătorul Nicolae Mircea din Sasca-montană s'a ținut o adunare în școala confesională de nou înființată din Sasca-montana, și anume la 6 Martie a. c. în carea

Învățătorul Nicolae Mircea a ținut cu școlarii săi prelegeri practice din *celirea română, limba magiară și geografie cu deplin succes*

Învățătorul Dimitrie Petrovicu din Socolar a cetit o disertație a sa intitulată: „*Școala și folosul ei, precum și unele scăderi, de cari întâmpină școala*” obținând consemntimentul adunării.

În despărțimentul Bocșa, la care funcționează ca președinte acum pensionatul învățătoriu *Ioan Marcu*, învățătorii s'au întrunit în adunarea ținută în 13 Aprilie 1903 în școala confesională de nou înființată din Bocșa Montană, în carea învățătorul Ioan Marcu a ținut prelegere practică din gramatică despre „*Atribut*” arătând toate casurile, în cari se poate exprima „*Atributul*”, iar în a doua adunare s'a ținut în comuna Kôlnic cu ocaziunea examenelor din acest an luându-se parte la examenul dela clasa de fete de sub conducerea învățătoarei *Maria Drăgan* și la clasa de prunci de sub conducerea învățătorului *Sofronie Andrițoiu* și discutându-se asupra tuturor momentelor din ambele examene, cari au reușit deplin. Tot cu aceea ocaziune învățătorul *Sofronie Andrițoiu* a cetit disertația intitulată: „*Cari sânt credințele deșerte, din cari rezultă mai mari pagube materiale și morale la poporul nostru*”, care disertație a obținut aprobarea adunării cu adausul, ca în altă adunare să arăte și modul, cum acelea trebuiesc combătute.

În despărțământul *Buziaș*, la care funcționează ca președinte Prea On. D. Protopresbiter *Ivan Pepa*, s'a ținut o adunare la 20 Martie a. c. în școala noastră confesională din Buziaș, cu care ocaziune învățătorul *Gregoriu Paliciu*, a citit un elaborat al său „*Cultivarea pomilor*“.

În despărțământul *Ciacova* cu Prea On. D. Protopresbiter *Ioan Pinciu* ca președinte s'au ținut două adunări, una în Ciacova la 20 Decembrie 1902, în care s'au ales comisiunile pentru elaborarea temelor date de comitet, iar a doua la 30 Mai în comuna Ghilad cu ocaziunea examenelor dela clasa de prunci și de fete, la care funcționează învățătorul *Iosif Badescu* și învățătoarea *Marta Diaconoviciu* și discutând învățătorii asupra ambelor examene li-au declarat „succese.“

În despărțământul *Făget*, cu Prea On. D. protopresbiter *Sebastian Olariu* ca președinte, s'au ținut două adunări, prima în Făget la 2 Decembrie 1902 și a doua ținută tot acolo la 10 Aprilie a. c., în care învățătorul *Traian Mihailoviciu* din *Sintesci* a citit tema elaborată: „*Învățământul ca mijloc al educațiunii*“, iar învățătorul *Trifon Ardelean* tema: „*Cari sunt credințele deserte ect.*“ date din partea comitetului central obținând cea din urmă aprobarea adunării, iar prima s'a predat unei comisiuni spre întregire.

În despărțământul *Logoj* cu Prea On. D. Protopresbiter *Dr. George Popoviciu* ca președinte s'au ținut trei adunări, și anume: I-a adunare în școala noastră confesională din Căvâran, la care au luat parte mai toți învățătorii, apoi preoți și alți din inteligență și popor. În această adunare Prea On. D. Președinte al despărțământului a ținut un discurs mănăstiresc din incidentul decedării valorosului pedagog fost profesor la seminariul arhidieceșan din Sibiu și în timpul din urmă referent școlar consistorial, iar învățătorul *George Joandrea* din Logoj a citit o poezie comemorativă despre decedatul bărbat, iar adunarea prin sculare și a exprimat condolența sa. Tot în această adunare învățătorul *Arseniu Voscinaru* din Tincova a ținut o prelegere practică succasă din Istoria Ungariei despre „*Regele Mateiu Corvinul*“. Învățătorul *Damaschin Daicoviciu* din Căvâran a ținut o prelegere practică succasă din Istoria naturală despre „*Albină*“. Învățătorul *George Joandrea* din Logoj a citit elaboratul său „*Leețiuni din economia de casă*“ după mai mulți autori, care va servi ca basă pentru un manual din economia de casă. — A II-a adunare s'a ținut în comuna *Hodoș*, iar a III-a adunare în comuna *Herendesci* cu ocaziunea examenelor din aceste două comune. Ambele adunări au fost foarte bine cercetate de învățători, preoți, popor și inteligență și luându-se sub discuțiune esamelele, s'au declarat foarte succes cel din *Hodoș* unde e învățătorul *Mihaiu Crăciun* și succes cel din *Herendesci*, unde e învățătorul *Alexandru Novac*. Cu ocaziunea acestor adunări: Învățătorul *Ioan Vidu* din Lugoj a citit operatul său intitulat „*Credințele deserte la poporul nostru și combaterea lor*“. Învățătorul *George Bălțean* din Jdioara a citit un operat al său ca păreri proprii cu privire la *planul de învățământ*, precum și *planul oarelor*. Învățătorul *Constantin Liuba* din Lugoj, a citit elaboratul său: „*Învățământul ca mijloc al educațiunii cari operate au obținut consentimentul despărțământului*“.

În despărțământul *Oravița*, cu Prea On. D. Protopresbiter *Alexandru P. Popoviciu* ca președinte, sau ținut două adunări, ambele în școala confesională de nou înființată din Oravița-Montană, și anume: I-a în 27 Martie, în care învățătorul *George Jian* a ținut

o prelegere practică cu elevii săi din clasa II—V din limba magiară cu deplin succes. A II-a adunare s'a ținut în 5/18 Iunie a. c. cu ocaziunea examenului dela școala noastră din Oravița-Montană dat de învățătorul *George Jian* cu deplin succes.

În despărțământul *Versetului*, cu învățătorul *Achim Miloia* din *Fereddia*, s'au ținut adunarea I-a în 5/18 Februarie în orașul *Verset*, a II-a în *Marghitamare* la 22 Martie, iar a III-a în *Șemlacul-mare* la 6/19 Iunie a. c. În I-a adunare învățătorii și-au manifestat adâncă părere de rău din incidentul decidării protopresbiterului lor tractual *David Terfaloga*, iar după aceea au discutat asupra modului de propunere a limbii magiare în urmarea ordinațiunilor mai noave referitoare la propunerea acestei limbi. În a II-a adunare învățătorul *Patriciu Rămucanșu* din *Coștein* a ținut o prelegere practică din *Aritmetică* dezvoltând cu succes numărul 3 cu elevii începători. Învățătorul *Ioan Naia* din *Margita-mare* a ținut o prelegere practică din *poemă* cu succes și anume despre „*alegera pădurilor*“. Învățătorul *Constantin Baia* din *Șemlacul-mare* a citit operatul său intitulat: *Cari sunt credințele deserte la poporul nostru etc.* care s'a publicat în o foie de ale noaste, iar autorului adunarea i-a exprimat mulțămintă protocolară. Învățătorul *Pătriciu Rămucanșu* din *Coștein* a citit operatul său intitulat „*Învățământul ca mijloc al educației*“. Tot cu aceea ocaziune învățătorii întruniți au făcut excursiune la „*Mănăstirea săracă* și *Dealul Șumig* de lângă *Șemlacul-mare*, iar președintele *Achim Miloia* a ținut o disertație despre cele amintite în excursiune, care disertație a fost ascultată cu viu interes.

Din cele de până aci se poate vedea, că învățătorii dieceși noastre prin impusele folositoare, ce le dă Reuniunea noastră învățătoarească, ostensec mult, jertfesc mult în scopul înaintării școalelor și a culturii poporului nostru român, întocmai cum tind prin dese lor întruniri la perfecțiunea lor proprie.

II. Esecutarea concluzelor adunării generale și rezolvirea cauzelor mai importante

„*Cartea copiilor*“ ilustrată pentru clasa II primară de *St. C. Alecsandru*, învățătoriu în *Sredișteamnică* și membru al Reuniunii noastre învățătoresci, transpusă Reuniunii prin Nota Venerabilului Consistoriului diecesan din 2 Iulie 1901 Nr. 2006 Șc. spre a și da părerea asupra aceleia, conform decisiunii adunării generale din anul trecut de sub Nr. prot. 15 s'a recomandat Venerabilului Consistoriu spre a o admite ca manual de învățământ în școalele noastre confesionale.

La Nota Venerabilului Consistoriu diecesan, prin care s'a transpus Reuniunii spre opinie *Abecedariul ilustrat* compus de *Dimitrie Grama*, subinspector școlariu regesc, conform decisiunii adunării generale din anul trecut de sub Nr. prot. 14, comitetul a raportat Venerabilului Consistoriu, că Reuniunea nu poate să recomande *Abecedariul* din chestiune ca manual pentru școalele noastre din diecesa *Caransebeșului*.

Comitetul s'a conformat decisiunii adunării generale luate de sub Nr. 21 cu privire la administrarea averii Reuniunii și a încăsării taxelor dela membrii dând cassariului îndrumările de lipsă. La reprezentarea făcută din partea comitetului la Venerabilul consistoriul diecesan pentru de a concede Prea On. Domni Protopresbiteri încasarea taxelor dela membrii învățători, același Venerabil prin Nota sa din 4 Iulie a. c. Nr. 1046 Șc. comunică comitetului, că având în vedere multele afaceri, ce însărcinează pe Domni Pro-

topresbiteri, nu află cu cale a-i îndatora, ca să încaseze dela învățatori cu ocaziunea examenelor tacsele de membri ai Reuniunii. Stă însă Reuniunii în liberă voie a se adresa în aceasta afacere comisarilor școlari s'au și părinților protopresbiteri pentru de a-i înlesni încasarea taxelor dela membrii.

Membri de nou primiți prin decisiunile adunării generale de sub Nrii 17 și 18 precum și cei înscriși în decursul anului curgătoriu s'au introdus în toate registrele Reuniunii, iar văduvei învățătoarese Maria Bufan din Caransebeș și emeritului învățatoriu Dimitrie Român din Potoc, amăsurați decisiunii adunării generale desub Nr. 22, s'au solvit ajutoarele votate.

La invitarea direcțiunii institutului de credit „Făgetana” comitetul a înaintat la timp acțiunile Reuniunii noastre donate de fericitul fondator Ștefan Antonescu spre a-le schimba în acțiuni noi sunătoare în coroane.

Fiind Reuniunea noastră invitată la adunarea generală a Reuniunii surorii din diecesa Aradului, comitetul a delegat la aceea adunare pe Domnul vicepreședinte Traian Hențu și membrul de comitet George Jian, cari au reprezentat cu demnitate Reuniunea la aceea adunare făcând și un raport despre mandatul primit, care raport să înainteză On. Adunării generale prin exhibit separat.

Învățătoriu Iuliu Vuia din Comboșul mare, diecesa Aradului, din incredințarea conferinței învățătorilor ținută la 18. August a. c. în Timișoara prin scrisoarea sa din acelaș dat reacearcă Reuniunea noastră a conlucra într'acolo, ca să se edeie o foaie pedagogică sub auspiciile Reuniunii învățătorilor din diecesa Aradului și a Caransebeșului. Scrisoarea din chestiune se înainteză adunării generale prin exhibit separat.

Tot așa prin exhibite separate se înainteză On. Adunării a.) *manualul pentru propunerea limbei mamgiare* b.) *cartea de cetire și gramatică magiară pentru școalele populare cu limba de propunere română, partea I. și II. de Dr. S. Schullerus și I. Popoviciu* transpuse Reuniunii spre opinionare din partea Venerabilului Consistoriu prin Nota sa din 4. Iulie a. c. Nr. 1544 Șc. c.) *„Cronica școlară”* compusă de membrul Reuniunii noastre *George Cătană* și censurată din incredințarea Venerabilului Consistoriu diecesan de asesorul consistorial *Ioan Marcu* precum și un proiect al acestuia și altul al preotului *Nicolae Stoia* din Șipet, toate ca formulare pentru introducerea materialului percurs în fiecare oară din fiecare obiect de învățământ.

Reuniunea „Mariana” a învățătorilor români gr. catolici din Năsăud a donat pe saina bibliotecii Reuniunii noastre un exemplar din „*Almanacul*” edat din incidentul iubilenului de 25 ani al acelei Reuniuni, iar comitetul mulțămind pentru donul oferat a donat numitei Reuniuni „*Almanacul*” Reuniunii noastre.

Învățătoriu gr. cat. Iuliu Biró din Tincovanul mare a donat opurile sale: „*Cartea de compunere în două cursuri pentru școalele populare, cursul I. pentru cl. III—IV. și cursul al II. pentru cl. V—VI*” iar comitetul a exprimat mulțămirea sa numitului învățătoriu.

Tot așa au donat opuri pe saina bibliotecii: Reuniunea învățătorilor din Arad, d-nii *Patriciu Drăgălina*, *Iuliu Groșorean* și consoții, *George Joandrea* și *Ioan Marcu*, cari cărți sunt luate în inventariul bibliotecii.

III. Biblioteca Reuniunii

Starea specială a bibliotecii centrale și a despărțimentelor Reuniunii se va arăta în raportul bibliotecariului.

IV. Averea Reuniunii.

Raportul special al cassariului precum și socoata acestuia va arăta întreaga avere a Reuniunii și manipulara acesteia de peste an.

Nu putem să nu amintim și de astă dată la acest loc, că restanțele membrilor ordinari cresc an de an și devin neincasavere, ce denoată o daună mare pentru Reuniune și scopurile ei, după ce acelea se urcă la o sumă enormă. Tot așa și restanțele la membrii fondatori și ajutători se ridică la o sumă enormă.

Comitetul și în anul acesta, ca și în trecut a rugat pe Domni Protopresbiteri și comisarii școlari a ne întinde mâna de ajutoriu încasând tacsele dela învățatori cu ocaziunea examenelor și rezultatul ne îndreptătește la un rezultat mai bun pe viitoriu. Deci dară în fața acestei împrejurări, comitetul se vede de nou îndemnat a apela la bunul simț al fiecărui membru fondatoriu, ordinaru și ajutătoriu al Reuniunii pentru împlinirea datorințelor lor impuse prin statute, spre care scop cassariul Reuniunii stă la dispoziția membrilor și cu ocaziunea adunării generale din acest an.

V. Membrii Reuniunii

Membrii Reuniunii s'au înmulțit în anul acesta și despre numărul lor se înainteză raport separat cu consemnarea nominală.

Mai departe ne ținem de datorința a raporta, că comitetul respective preșidiul pe lângă resolvirea și a altor cause curente a luat dispozițiile de lipsă în cauza adunării generale.

Astfel s'au făcut arătările și invitările de lipsă cu alăturarea programului adunării, iar Venerabilul Consistoriu diecesan a fost rugat a îndatora pe învățători să participe la adunare, iar comunele parohiale a plăti învățătorilor și învățătoarelor noastre confesionale competențele lor spre acest scop. Rugării comitetului Venerabilul Consistoriu a și satisfăcut prin Nota oficială din 12 August a. c. Nr. 2915 Șc.

În fine cu părere de rău ne simțim îndatorați a raporta On. Adunării generale, că și în anul acesta, ca în toți anii, s'a înaintat petiție în regulă la direcțiunea călei ferate de stat din Budapesta pentru obținerea cunoscutului favor de călătorie pe calea ferată pentru membrii, cari participă la adunarea generală. Numită direcțiune sub datul 14 August a. c. Nr. 145.325 A-I ei, a comunicat, că în sensul regulamentului ei nu poate satisface cererii Reuniunii. În urmarea aceasta preșidiul Reuniunii numai de cât a solicitat cauza din nou la direcțiune călei ferate cerând favorul de călătorie, care până anul acesta nu ni l-a denegat nici nouă nici altor Reuniuni învățătoresci, precum nici surorii Reuniuni din Arad. Resultatul a fost, că cu datul de 2 Septembrie a. c. Nr. 130.329 ne avisează cu petiția la Înaltul Ministeriu de comunicațiune. În fața timpului înaintat, comitetul n'a mai făcut alți pași în causă.

VI. Propuneri.

Înaintând acest raport împreună cu acțiunile sale, On. Adunare va binevoi

a) a lua spre scire raportul general pe a. 1902/3
b) a da absolutoriu pentru rațiocinul Reuniunii pe a. 1902/3.

c) a aproba proiectul de buget pe a. 1903/4.

Bocșa-Montană în 20 August (2 Septembrie) 1903.

Traian Hențu

vice-președintele Reuniunii.

Ioan Marcu

notariu general al Reuniunii.

Varietăți

Personale. Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan *Nicolae Popea* va sosi dela Carlsbad la inceputul acestei săptămâni la reședința Sa. — Î. P. C. Sa Domnul Arhimandrit-Vicariu *Filaret Musta* a sosit dela Sibiu la Caransebeș Vineri sara.

Comitetul arangeator pentru Adnuarea generală a „Reuniunii învățătorilor gr. or. români din Diecesa Caransebeșului, care adunare se va ținea în Baile-erculane la 31 August și 1 Septembrie a. c. st. v. (13 și 14 Septembrie st. n.), publică pentru orientarea publicului participant următorul program:

1) **Sosirea oaspeților.** Participanții pot sosi Sâmbătă în 30 August st. v. (12 Septembrie n.) cu trenurile de persoane la 1 oară p. m. și 8 oare seara. La gară stau la dispoziția oaspeților trăsuri, cu prețuri foarte moderate de persoană (4 persoane asociate plătesc la olaltă 2 cor. de trăsură). Oaspeții vor descinde la biroul direcțiunii balneare, de unde se va avisa locuința fiecărui participant.

2) **Seara de cunoștință** și salutarea oaspeților din partea comitetului arangeator va afla loc Sâmbătă seara la 9 oare pe terasa salonului de cură. După salutare urmează cină comună à la carte.

3) **Duminecă** în 31 August (13 Septembrie) la 1 oară p. m. banchet pe terasa salonului de cură eventual în salonul de cură.

4) În aceeași zi seara la 8 $\frac{1}{2}$ oare **concert** în salonul de cură, arangeat de „Reuniunea română de cântări” din Caransebeș. Programul concertului se va distribui oaspeților la cassă. După concert urmează joc.

5) **Luni** în 1 $\frac{1}{14}$ Septembrie după prânzul comun la 2 oare p. m. va fi plecarea oaspeților.

6) Pentru întreaga întreținere a participanților pe durata adunării comitetul arangeator a esoperat dela direcțiunea balneară următoarele lucruri:

Pentru suma de 14 coroane, trimisă participando la adresa d-lui Nicolau Nestoroviciu până Joi, cel târziu Vineri la amezai, în 29 August (11 Septembrie), beneficiază fiecare participant:

- a) de locuință începând de Sâmbătă după amezai resp. scara până Luni după amezai;
- b) de dejun Duminecă și Luni dimineața;
- c) de prânz Duminecă și Luni;
- d) de cină Duminecă seara, și în fine
- e) de o baie în oricare din cele 2 zile și în oricare loc.

Pe lângă acestea se iartă fiecărui participant taca de intrare în salonul de cură, care de persoană și de seară face 40 fileri.

Dejunul va consta din cafea și pâne; prânzul din *trei* și cina din două plesse.

Observare. La Banchet se vor servi 5 plesse; pentru plusul de 2 plesse va solvi separat fiecare participant încă o diferință 1 cor.—120 cor.

Acei pariticipanți, cari până la terminul sus indicat se vor insinua și vor solvi și suma de 14 cor., vor primi la sosire dela direcțiunea balneară cupoane atât pentru locuințe, cât și pentru vîpt, baie și intrarea în salonul de cură; acelorora însă, cari până la acel termin nici se vor insinua, nici vor trimite suma de 14 cor., le stau la dispozițiune locuințe private iară de vîptuire an înșiși să se îngrijească.

Avis. Se aduce la cunoștință P. T. Domni membri ai Reuniunii învățătorilor din diecesa Caransebeșului, că direcțiunea călei ferate de stat cu datul 1. Septem. a. c. Nr. 130.329. A—I de nou a respins petiția Reuniunii în cauza favorului de caletorie avisându-ne de astă dată la competența înaltului ministeriu de comunicațiune. Fînd deci timpul prea scurt pentru a esopera favorul de călătorie pe calea indicată, se avisează prin aceasta cei interesați, ca de astă dată s'a pus la dispoziția Domnilor Protopresbiteri numai programul adunării pentru aceia, cari voesc a participa la adunare. Bocșa-montană 20 August (2 Septembrie) 1903. *Ioan Marcu* notariu general al Reuniunii.

Casuri de moarte. Mercuri în 2. Septemvre n. a. reposat d-na *Iosefina Lichtneckert* în etate de 64 de ani după scurte și grele suferințe. — Ni-se scrie din Baile-Erculane, că *Luiza*, soția d-lui *Vasile Jurjanescu* a adormit în Domnul Joi în 3 Septemvre n. — *Fie-le țărîna ușoară!*

Pompierii din Caransebeș serbează zilele acestea iubileul lor de 25 de ani.

Direcțiunea școlii comerciale superioare gr. or. române, Brașov. *Avis pentru anul viitorin.* Anul școlar 1903/1904 se va începe la 1-a Septembrie v. 1903. Înscrierile se fac de direcțiune în zilele de 1, 2 și 3. Septembrie v. examenele supletorii și de emendare se vor ținea 1 și 2 Septembrie v. Cei ce vor întârzia atât dela acest examen cât și dela înscriere, pot fi admiși numai dacă vor dovedi cu certificate demne de credința cauza întârzierii. Examenele de privatisti se vor ține în 3. Septembrie v. Aceștia au însă a se insinua în persoană la direcțiune cel mult până în 1-a Septembrie v. Privatistii au a plăti taxele pe un an școlar cu 74 coroane și taxa de examen de 80 coroane deja la insinuare pentru examen. În clasa primă pot fi primiți numai acei elevi, cari au absolvat cu succes și pot produce atestat de trecere de pe clasa IV. gimnasială, reală sau civilă, dela o școală publică. La înscriere se cere atestat de botez. Taxa de primire e 8. coroane, didactru 60 coroane și alte taxe 6 coroane și trebuiesc plătite la înscriere cel puțin jumătate, iară până în Februarie restul. Elevii, cari nu-și vor achita la rimp taxele, vor fi opriți dela cercetarea cursurilor. Elevii de confesiuni streine plătesc didactru duplu. Fiecare elev va mai plăti pe seama fondului de pensiune al profesorilor încă o taxă de 10 coroane. Fiecare elev e dator a avea la inceputul anului școlar toate cărțile și recvisitele necesare noaue și în bunăstare, deoarece legile școlare opresc traficul

de cărți și recvișite și folosirea, de cărți vechi și necorespunzătoare. Cărțile vor purta visa institutului alături cu numele elevului. Chipiul și uniforma proprie a școlii comerciale se recomandă a se procura deja în prima lună de școală și se impune în mod obligatoriu tuturor elevilor din școala comercială. Forma și culoarea se pot afla dela direcțiune. Pentru orice informațiuni mai detaliate părinții și tutorii școlărilor să se adreseze la direcțiune.

Bibliografie

Din „Biblioteca populară a Asociațiunii” au apărut:
Nr. 1. Povestiri (I.) din viața țeranilor români, de Ioan Pop-Retegănuș fil. 20. Nr. 2. Povestiri (II.) din viața țeranilor români, de Ioan Pop-Retegănuș fil. 20. Nr. 3. Despre cărțile funduare și intabulări, de Dr. Valer Moldovan fil. 30. Nr. 4. Sfaturi bune. Trei disertațiuni, de Emanuil Ungreanuș, Dr. Elie Cristea și Nicolae Ivan. Nr. 5. Casa părintească, crescătoarea indivizilor și popoarelor, de Ioan Popea, fost profesor la gimnasiul român din Brașov, fil. 20. Nr. 6. Despre testament. Explicarea articolului de lege XVI, din anul 1876, de Dr. Valer Moldovan, fil. 30.

În editura Librăriei diecesane din Caransebeș

au apărut următoarele

Cărți de Religieune

de
Dr. Petru Barbu,

și adică

I. Pentru școalele elementare

1. **Istorieare Religioase-morale** alese și întocmite pentru elevii începători ai școalelor populare. 1898. Prețul . . . . . 30 fil.

2. **Istorieare Biblice**, II. Carte de religieune pentru școalele populare. Ediția IV. 1902. Cu Adausul: A) *Despre sânta Scriptură*; B) *Rugăciuni*; C) *Simbolul credinții*. — Prețul . . . . . 30 fil.

3. **Istorieare Bisericesci**, III. Carte de Religieune pentru școalele populare. Ediția II. 1901. Cu Adausul: A) *Despre sânta Tradițiune*; B) *Rugăciunile sântei Liturgii*. — Prețul . . . . . 30 fil.

4. **Catechism**, IV. Carte de religieune pentru școalele populare. Ediția III. 1901. Cu Adausul: A) *Elemente de liturgică*; B) *Estras din statutul organic: Parohia*; C) *Rugăciuni*. Prețul . . . . . 40 fil.

Cărțile de sub 2. 3. și 4 sunt aprobate de Ven. Consistorii gr. or. rom. din Arad, Caransebeș și Oradea Mare.

II. Pentru școalele medii

1. **Istoria Sântă a Testamentului vechiu**. I. Carte de Religieune pentru școalele medii. Ediția II. 1900. Prețul . . . . . 80 fil.

2. **Istoria sântă a Testamentului nou**, II. carte de Religieune pentru școalele medii. Cu Adausul: *Despre sânta Scriptură*. Prețul . . . . . 80 fil.

3. **Istoria Bisericească** III. Carte de Religieune pentru școalele medii. Ediția IV. 1903. Cu Adausul: *Despre sânta Tradițiune*. Prețul . . . . . 1 cor.

Religiunea în școala populară, indogetări metodice, 1897. Prețul . . . . . 60 fil.

Avis

Din partea Comunității de avere a fostului regiment confiniar romano-banatic Nr. 13, se vor distribui pentru anul școlar 1903/1904 la elevii ai institutelor de pedagogie, ai școalelor medii, ai școalelor militare, ai altor școale de specialitate și îndeosebi acelorora, cari frecventează școala industrială de metale și lemnărit din Timișoara, asemenea și la ucenicii aplicați la meserii și industrie, ajutoare în bani, ceea-ce pe această cale se aduce la cunoștința tuturor interesatilor.

Ajutoarele se vor conferi numai la fiii săraci ai împăduriților, însă diligenți, cu progres bun în studii și cu purtare bună.

Cei-ce doresc să obțină vr'unul din aceste ajutoare sunt provocați, a-și subșterne petițiile lor timbrate în toată regula Comitetului Comunității de avere până la 30. Septembrie 1903 st. n.

Rugările petenților au să fie instruate cu următoarele documente:

1. Atestat școlariu din anul școl. 1902/1903 în original sau în copie legalisată, din care se va vedea progresul fie-cărui.

2. Certificat despre frecventarea școlii în anul școlariu curent.

3. Ucenicii aplicați la meserii și industrie au să producă atestat dela stăpânii lor și testimoniu despre cercetarea școlii de industrie.

4. Atestat despre averea mișcătoare și nemiscătoare a familiei și despre numărul membrilor aceleeași.

Se obscurvă în fine, că petițiile elevilor școalelor-medii și ale ucenicilor aplicați la meserii numai în cazul acela vor fi luate în considerațiune, dacă dovedesc, că au absolvat două clase, respective, dacă ucenicii arată prin atestate școlare și certificate dela măestri, la care sunt aplicați, că se află ca învățacei cel puțin de 2 ani în serviciu.

Petițiile întrate după terminul fixat mai sus, asemenea și petițiile, cari nu vor fi instruate cu documentele specificate mai sus, nu se vor lua în considerațiune.

Din ședința Comitetului Comunității de avere ținută la Caransebeș, în 2. Septemvire 1903.

Comitetul
Comunității de avere.

Concurs

Pe baza ordinației Venerabilului Consistoriu diecesan ddo 24 Iuliu a. c. Nr. 2769 Șc. se escrie concurs pentru ocuparea postului învățătoresc dela școala confesională gr. ort. română din **Dubos**, protopresbiteratul Buziașului, cu termen de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele sunt:

1. Salariu în bani gata 540 coroane.
2. Doauă jugere de pământ cu un venit anual de 60 cor.
3. Pentru conferință 10 cor.
4. Dela înmormântări unde va fi poftit 40 fil.
5. Locuință liberă cu grădina de un juger.
6. Doauă jugere islas cu drept de pășune pentru patru vite cornute.

Alesul învățătoriu va avea să poarte agendele scripturistice ale comitetului și sinodului parohial, precum și socoata bisericii și a cultului.

Pentru serviciile prestate înainte de ocuparea definitivă a acestui post comuna nu acordă nici un emolument.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și subșterne suplicele de concurs, adresate comitetului parohial, Prea On. Oficiu protopresbiteral din Buziaș și a se presenta în vre-o Duminică sau serbătoare în sânta biserică, dar nici decum în ziua de alegere.

3—3 [48]

Comitetul parohial.

În conșlegere cu mine: *Ioan Pepa* protopresbiter.

Pe baza decisului Ven. Consistoriu diecesan se escrie de nou concurs pentru întregirea postului de paroh în parohia gr. or. română de clasa a II din **Dobrița**, protopresbiteratul Panciovei, cu termenul de recurgere de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecesană.”

Emolumentele:

1. Una sesiune parohială constatatoare din 34 jugere de pământ arătoriu, după care sunt a se purta sarcinile publice.
2. Cortel liber și grădina conrespunzătoare.
3. Birul ușuat în confiniul militar.
4. Stola statorită în mod provisor de Ven. Consistoriu diecesan și de sinodul eparhial.

Doritorii de a ocupa acest post au să trimită suplicele înștruate conform statutului organic și regulamentului pentru parohii, adresate comitetului parohial din Dobrița, Prea onoratului Oficiu protopresbiteral gr. or. română al Panciovei în Satul Nou.

Recurenții sunt poftiți a se presenta, cu prealabilă concesiune a protopresbiterului, în sânta biserică română din Dobrița în vre-o Duminică sau serbătoare dar nu în ziua alegerii.

Dobrița, 14 Februarie 1903.

3—3 [47]

Comitetul parohial.

În conșlegere cu mine: *Trifon Miclea* protopresbiter tractual.

Pentru întregirea definitivă a postului învățătoresc dela școala confesională răs. din **Calina**, protopresbiteratul Oraviței, cu termen de recurgere de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele sunt:

1. Bani gata 600 cor. ca salariu învățătoresc.
2. Cortel liber cu grădina de legumi.
3. 2 jugere de pământ.
4. 24 metri leme, din care are a se încălzi și sala de învățământ.
5. Paușal pentru scripturistica 12 cor.
6. Paușal pentru participare la conferințele învățătoresci 12 cor.
7. Pentru participare la înmormântări 80 fileri.

Recurenții au a-și subșterne recursese — adresate comitetului parohial — Oficiului protopresbiteral al Oraviței, având a se presenta în vre-o Duminică sau serbătoare în sânta biserică.

Calina din ședința comitetului parohial, ținută la 6 Iuliu 1903.

2—3 [46]

Comitetul parohial

În conșlegere cu protopresbiterul tractual

Pentru ocuparea postului de învățătoriu la școala confesională gr. or. rom. din **Apadia**, protopresbiteratul Caransebeșului, se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecesană.”

Emolumentele:

1. Salariu în bani gata 600 coroane.
  2. Paușal pentru lemne de ars 64 cor.
  3. 2 jugere de pământ, cari aduc venit anual 70 cor.
  4. Intravilanul școalei de 1200⁰, ce aduce venit 20 cor.
  5. Pentru conferințele învățătoresci 20 cor.
  6. Pentru scripturistica școlară 10 cor.
  7. Pentru servitoriul școalei 20 cor.
  8. Pentru participare la înmormântări câte 40 fil.
  9. Locuință liberă în edificiul vechiu al școalei.
- Concurenții își vor înainta petițiunile P. On. Oficiu protopresbiteral în Caransebeș în termenul indigitat.

Învățătoriu ales va fi îndatorat a purta cantoratul în sânta biserică, scripturistica comitetului și sinodului parohial și a compune socoțile bisericii și ale cultului.

Pentru serviciile învățătoresci prestate în alte comune comuna bisericească nu dă nici un fel de emolument.

Concurenții vor avea să se prezenteze în biserică în vre-o Duminică sau serbătoare.

Apadia în 29 Iunie 1902. 1—3 [49]

Comitetul parohial.

În conșlegere cu protopresbiterul tractual.